

Qəzet
1931-ci ilin
aprelindən
çIXIR

DƏNİZ

15 iyul
2015-ci il
№ 23-24 (8981)
Qiyməti
38 qəpik

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Yadımdadır, qərar qəbul olunandan sonra mən xalqa müraciət etdim və xalqı təbrik etdim. Eyni zamanda, dedim ki, biz çalışacağıq bu Oyunları ən yüksək səviyyədə keçirək. Şadam ki, bu, belə də oldu. Doğrudan da birinci Avropa Oyunları tarixdə həm də ona görə qalacaq ki, bu Oyunlar ən yüksək dünya səviyyəsində keçirilmişdir.

Bu Oyunların keçirilməsi üçün cəmi iki il yarım vaxtımız var idi. Təsəvvür etmək çətin deyil ki, biz nə qədər gərgin iş gördük. Gərgin şəraitdə, vaxt azlığı. Əlbəttə ki, bu böyük məsuliyyət bizim üzərində idi. Avropa Oyunlarının standartları o vaxt mövcud deyildi. Əslində, Oyunların standartlarını biz birlikdə Azərbaycanda yaratdıq və bu, ən yüksək standartlardır...

Əlbəttə, bu gün mən idmançıların uğurlarını, qələbələrini xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Təbii ki, biz bu Oyunları yüksək səviyyədə keçirməli idik və keçirdik. Bu, bir daha ölkəmizin potensialını, gücünü göstərdi. Biz bu potensialı əlbəttə ki, bilirdik. Bu potensial biz yaratmışıq. Cəmi 24 il ərzində Azərbaycan elə zirvələrə qalxıb ki, bəzi ölkələrə bu səviyyəyə qalxmaq üçün bəlkə yüzilliklər lazımdır. Bu Oyunlar sadəcə olaraq bizə imkan verdi ki, bu potensialı dünyaya, Avropaya, eləcə də öz ictimaiyyətimizə nümayiş etdirək. Həm insani potensial, həm dövlətimizin iqtisadi potensialı, həm cəmiyyətdə hökm sürən xoş əhval-ruhiyyə, xalqla iqtidar arasındakı birlik, milli ideyalar ətrafında birləşməyimiz, milli həmrəylik – məhz budur bizim uğurlarımızın əsas şərtləri...

Bu günlər ərzində hamımız yəqin ki, bir neçə dəfə kövrəldik. Hamımızın elə unudulmaz anları olmuşdur ki, bunu sözlə təsvir etmək çətindir. Qələbə sevinci, qürur hissi, idmançılarımızın rəşadəti, gücü, xalqımızın birliyi, bütün bunlar heç vaxt yadımızdan çıxmıyacaq.

Azərbaycan bu gün zirvədədir. Azərbaycan bu gün müstəqil, inkişafda olan güclü dövlət kimi uğurla irəli gedir. Bizim siyasi, iqtisadi sahələrdə, diplomatik arenalarda, idman yarışlarında böyük qələbələrımız var. Biz haqlı olaraq, bununla fəxr edirik. Fəxr edirik ki, biz Azərbaycan vətəndaşıyıq. Biz fəxr edirik ki, cəmi 24 il ərzində Azərbaycan xalqının istedadı, zəhməti hesabına, düşünlü siyasət hesabına güclü dövlət qurmuşuq.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Q.B.Quliyevə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünün verilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq və “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünün təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 11 iyun tarixli 715 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq **qərara alıram**:

1. Dəniz nəqliyyatının inkişafında xidmətlərinə görə **Qulu Böyükağa oğlu Quliyevə** Azər-

baycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü verilsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyun 2015-ci il

Dəniz nəqliyyatı işçilərinin “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Dəniz nəqliyyatının inkişafında xidmətlərinə görə **“Tərəqqi” medalı** ilə təltif edilsinlər:
Abbasov Əmrah İmran oğlu
Abişov Fizuli Məhəmməd oğlu
Cabbarov Fəhrad Nəriman oğlu
Əliyev Şirindil Şirinəli oğlu
Həsənov Rəsul Rəhim oğlu
Xəlilov Xanlar Xələf oğlu
Qarayev Taleh Mürvət oğlu

Qocayev Həşim Seyfulla oğlu
Qurbanov Taqət Allahqulu oğlu
Mehtiyev Asif İsmayıl oğlu
Məmmədov Fərhad Rauf oğlu
Məmmədov Raqif İslam oğlu
Mustafayev Oktay Rəcəb oğlu
Namazov Həsət Əsəd oğlu
Tahirov Rasif İman oğlu.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyun 2015-ci il

RAMAZAN BAYRAMINIZ MÜBARƏK!

Əziz dənizçilər!

Sizi xeyirxahlığın, bərabərliyin rəmzi olan, insanların qəlbini mərhəmət seli ilə nurlandıran mübarək Ramazan bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, sizə uzun ömür, möhkəm cansağlığı, firavanlıq, ruzibərəkət, müstəqil Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsi naminə şəərəfli işinizdə uğurlar arzulayıram.

İslami dəyərləri həmişə uca tutan xalqımız müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimin nazil olması ilə əlamətdar olan, bəşər övladına humanizm, həmrəylik, dözümlü təlqin edən Ramazan müstəqilliyə qovuşandan sonra daha böyük ruh yüksəkliyi ilə qarşılayır, bu əziz günü həm də rəsmi şəkildə bayram edir.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin dediyi kimi, “Azərbaycan müasir dövlətdir, dünyəvi dövlətdir. Eyni zamanda, öz milli və dini ənənələrinə sadıq olan dövlətdir. İslam dəyərləri bizim milli-mənəvi

dəyərlərimizin tərkib hissəsidir və müqəddəs Ramazan ayı bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqının qəlbində yaşamışdır. Sadəcə olaraq, müstəqillik əldə etdikdən sonra bu bayram rəsmi bayram kimi qeyd edilir.”

İnsanları bir-birinə qəlbən daha da yaxınlaşdıran ülvi Ramazan aralarında qarşılıqlı anlaşmanı da xeyli möhkəmlədir. Vətən, torpaq, dövlətçilik kimi müqəddəs amallar ətrafında sıx birləşməyimiz isə daha qüdrətli Azərbaycan deməkdir.

Qoy Ulu Tanrı orucluğun sınağından üzüağ çıxanların, başı zaman-zaman çox bələlər çəkmiş xalqımızın səadəti, əmin-amanlığı, gənc müstəqil dövlətimizin tərəqqisi ilə bağlı bütün arzu və niyyətlərini gerçəkləşdirsinsin, mərhəmətini Odlar yurdunun üstündən heç vaxt əskik etməsin.

Bayramınız mübarək olsun!

Rauf VƏLİYEV,
“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri

TƏBRİK EDİRİK!

SƏMƏRƏLİ ƏMƏK FƏALİYYƏTLƏRİNƏ GÖRƏ VƏ “DƏNİZÇİ GÜNÜ” PEŞƏ BAYRAMI MÜNASİBƏTİLƏ AŞAĞIDAKI ŞƏXSLƏR AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT DƏNİZ ADMINİSTRASIYASININ RƏİSİ QÜDRƏT QURBANOVUN ƏMRİ İLƏ “DONANMANIN FƏXRİ İŞÇİSİ” DÖŞ NİŞANI İLƏ TƏLTİF EDİLMİŞLƏR:

Məmmədov İzafət Cəlal oğlu - “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti aparatı İnzibati işlər və ictimaiyyətlə əlaqələr departamentinin təsərrüfat işləri üzrə aparıcı mütəxəssisi;

Salmanov Kamal Bahadır oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Qarabağ” gəmisinin kapitanı;

Veysov Sabutay Oqtay oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Cəfər Cabbarlı” gəmisinin kapitanı;

Seyidov Elson Şahvələd oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Akademik Həsən Əliyev” gəmisinin 1-ci elektromexaniki;

Ələkbərov Vaqif Oruc oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının Donanmanın texniki istismarı xidmətinin hamiyəçi mexaniki;

Bayramov Seymur Sədiyar oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Şuşa” gəmisinin kapitanı;

Seyfullayev Rahib Hüsü oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Şah İsmayıl Xətai” gəmisinin böyük mexaniki;

Salamov Heydər Vladimiroviç - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının “Prezident Heydər Əliyev” gəmisinin 1-ci elektromexaniki;

İdrisov Fərahim Milahim oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının Donanmanın təhlükəsiz üzümə xidmətinin hamiyəçi kapitanı;

Qəfərov Tofiq Musa oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının “Süleyman Vəzirov” gəmisinin böyük mexaniki;

Hüseynov Altay Əlfas oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının “General Şixlinski” gəmisinin böyük elektromexaniki;

Heydərov Hüseynqulu Novruz oğlu - “Zığ” Gəmi Təmiri Zavodunun baş mühəndisi - direktor müavini;

Srebnaya Tatyana Vladimirovna - Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası “Bədən tərbiyəsi və idman” kafedrasının müdiri.

MİNNƏTDARLIQ**Etimadı əməli işimlə doğruldacağam**

Bilmirəm, keçirdiyim xoş hissləri sözlə necə ifadə edim? Bu hissləri yaşamaq gərəkdir. Yüksək təltifə görə, ən əvvəl dənizçilərə diqqət və qayğısını əsirgəməyən möhtərəm Prezidentimizə minnətdaram. Axı, dövlət başçımızın 24 iyul 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalına layiq görülən bir qrup dəniz nəqliyyatı işçisi arasında mən də varam.

Təqdimata görə isə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sevincimin həddi yoxdur. Amma mükafat sevincək yanaşı, həm də məsuliyyət deməkdir. Daha yaxşı işləmək məsuliyyəti. Çalışacağam ki, mənə göstərilən yüksək etimadı əməli işimlə layiqincə doğruldum.

Oktay MUSTAFAYEV,
XDND-nin “Şirvan-2” gəmisinin kapitanı

Əməyimizin yüksək qiymətləndirilməsi bizi daha yaxşı işləməyə ruhlandırır

Dəniz nəqliyyatının ölkə iqtisadiyyatında mühüm rolunu dərk edən hər kəs yaxşı işləməyə borcludur. Amma bu da sirr deyil ki, dövlətin, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti rəhbərliyinin yetərincə qayğısı bizi daha yaxşı işləməyə ruhlandırır.

Hələ də möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin “Dənizçi günü” ərəfəsində imzaladığı Sərəncamın yaratdığı xoş ovqatla yaşayırıq. 15 nəfərin “Tərəqqi” medalı, 1 nəfərin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünə layiq görülməsi bütün dəniz nəqliyyatı işçilərinin peşə bayramı sevincinə sevinc qatdı.

Əməyimizin yüksək qiymətləndirilməsi bütün təltif olunanlar kimi, mənə də qol-qanad verib, özümü həmişəkindən Gəmiçiliyə daha gərəkli hiss edirəm. Çalışacağam ki, yüksək etimadı daha məhsuldar əmək, sanballı göstəricilərlə doğruldum.

Raquf MƏMMƏDOV,
DND-nin “İslam Səfərli” gəmisinin kapitanı

TƏBRİK EDİRİK!

Səmərəli əmək fəaliyyətlərinə görə və “Dənizçi günü” peşə bayramı münasibətilə aşağıdakı şəxslər Cəmiyyətin sədri Rauf Vəliyevin əmri ilə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişlər:

Kərimzadə Sabir Aydın oğlu - KSƏTƏMM departamentinin ətraf mühitin mühafizəsi üzrə mühəndisi

Dzaynyukov Eldar Muradoviç - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının Dəniz yolları və dibi-dərinləşdirmə xidmətinin rəisi

Məmmədov Əli Məmməd oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının bosmanı

Heybətov Vaqif İbrahimoviç - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının elektromexaniki

Hacıyev Yarbala Nurulla oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının 1-ci dərəcəli motorçusu

Fəttayeva Mehriban Mürbət qızı - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının İcraçı nəzarət və karguzarlıq şöbəsinin karguzarı

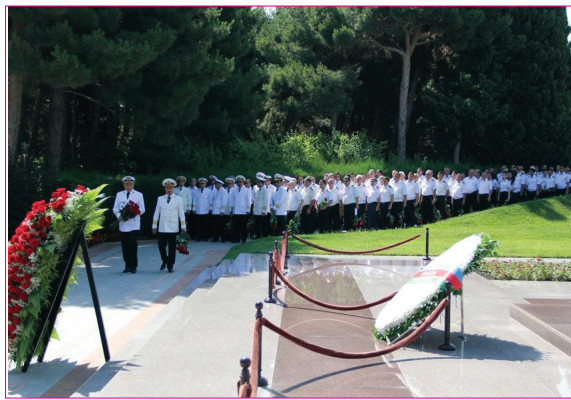
Məmmədov Tahir Ziyat oğlu - Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının böyük mexaniki

Zabirov Rəfail Şıxaloviç - Xəzər Dəniz Neft Donanması “Zığ” Gəmi Təmiri Emalatxanasının gəmi elektron və avtomatika avadanlıqlarının təmiri üzrə çilingəri

Bakıxanov Arif Heybət oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının 1-ci dərəcəli matrosu

Əhmədov Bəybalə Xanış oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının Donanmanın istismarı xidmətinin mühəndis-dispetçeri

Heybətov Ceyhun Akif oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının Donanmanın texniki istismarı xidmətinin hamiyəçi-mexaniki

Dənizçilər peşə bayramlarını qeyd etdilər

Artıq ikinci ildir ki, dənizçilər iyunun 25-ni Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə təsis edilən peşə bayramı günü kimi qeyd edirlər.

Dəniz nəqliyyatı işçiləri donanmaların qorunub saxlanılmasında və inkişafında əvəzsiz xidmətlərini heç vaxt unutmadıqları, Gəmiçiliyi yadigarı hesab etdikləri Ulu Öndərə minnətdarlıq duyğularını ifadə etmək üçün bu dəfə də yollarını öncə Fəxri Xiyabandan saldılar.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Administrasiyasının rəisi Qüdrət Qurbanov, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin sədri Rauf Vəliyev başda olmaqla, hər iki qurumun nümayəndələri, donanmanın veteranları, gələcəyin dənizçiləri müasir və müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad etdilər, məzarı önünə əklil və gül dəstələri qoydular.

Görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anıldı, məzarı üstünə tər çiçəklər düzüldü.

Masyura Boris Nikolayeviç - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının Mexaniki çilingər sahəsinin gəmi təmiri çilingəri

Əsədov İncilab Ağakərim oğlu - Xəzər Dəniz Neft Donanmasının böyük elektromexaniki

Qədimova Yeganə Əsədulla qızı - “Bibiheybət” Gəmi Təmiri Zavodunun Personalın idarə edilməsi və əmək haqqı şöbəsinin rəisi

Kamalov Mirəhməd Mürsüd oğlu - “Bibiheybət” Gəmi Təmiri Zavodunun Üzən tərsanələr qrupunun rəisi

Əzimov Şamil Qüdrətulla oğlu - “Zığ” Gəmi Təmiri Zavodunun Mexaniki təmir bölməsinin çilingəri

Bayramov Ələsgər Əmrah oğlu - “Zığ” Gəmi Təmiri Zavodunun Tərsanə bölməsinin rəngsazı

Həsənov Əziz Ağa Ağalar oğlu - İstehsalat Xidmətləri İdarəsi Nəqliyyat bölməsinin avtomobillərin təmiri üzrə çilingəri

Bəşirov İlham İslam oğlu - İstehsalat Xidmətləri İdarəsinin Hərbişdirilmiş mühafizə xidmətinin rəis müavini

Teymurova Nərgiz Əhməd qızı - Sosial İnkişaf İdarəsinin “Dalğa” uşaq bağçasının müdiri

Ağayeva Elnara Məsiula qızı - Sosial İnkişaf İdarəsinin 1 saylı Poliklinikasının həkim-terapevti

Cəbraylova Arifə Hacı Ağa qızı - Sosial İnkişaf İdarəsinin 1 saylı Poliklinikasının həkim-kardioloqu

Cernişeva Nadiyət Salixovna - Xəzər Dəniz Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutunun aparıcı mühəndis-konstruktoru

Sonra Şəhidlər Xiyabanına gələn dəniz nəqliyyatı işçiləri Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş Vətən övladlarının, o cümlədən şəhid dənizçilərin xatirəsini ehtiramla yad etdilər.

Prezident İlham Əliyevin peşə bayramı ərəfəsində imzaladığı Sərəncam isə dənizçilərin sevincinə sevinc qatmışdı. Xidməti vəzifələrinin icrasında fərqləndiklərinə görə bir qrup dəniz nəqliyyatı işçisinin “Tərəqqi” medalına və bir nəfərin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünə layiq görülməsini tədbir iştirakçıları bütün dənizçilərin fədakar əməyinə verilən yüksək qiymət kimi dəyərləndirdilər.

Qeyd edək ki, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti iki il əvvəl yaradılsa da, Azərbaycanın gəmiçilik tarixi çox qədimdir.

Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin əsası isə 1858-ci il mayın 21-də “Qafqaz və Merkuri” Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması ilə qoyulub.

“AXDG” QSC-nin sədri Rauf Vəliyev Rusiyada keçirilən beynəlxalq konfransda iştirak edib

Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının elan etdiyi dəniz təhsili ilə çərçivəsində Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində Admiral S.O.Makarov adına Dəniz və Çay Donanması Universitetində “Dəniz təhsili: XXI əsrin çağırışları və

tendensiyaları” adlı beynəlxalq elmi-praktiki konfrans keçirilib.

Tədbirdə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri R.Vəliyev başda olmaqla Gəmiçiliyin nümayəndələri də iştirak ediblər.

Konfransın işinə Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının sədri Kodzi Sekimitsu, Dəniz Universitetləri Assosiasiyasının icraçı direktoru Takeşi Nakazava və digər yerli və beynəlxalq qurumların yüksək vəzifəli şəxsləri qatılıblar.

Konfransda müxtəlif ölkələrin kadr hazırlığı ilə bağlı hesabatları dinlənilib, dəniz təhsilinin inkişaf perspektivləri, universitetlərdə təhsilin hazırkı vəziyyəti və inkişaf istiqamətləri, habelə dəniz üzgüçülüynün təhlükəsizliyi ki-

mi mövzular ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Gündəlikdə duran məsələlərin müzakirəsindən sonra “Üzən heyətin hazırlanmasında təhsil müəssisələrinin, dəniz administrasiyalarının və gəmiçilik şirkətlərinin əməkdaşlığı” mövzusunda dəyirmi masa keçirilib. Burada isə əsasən qütb sularında üzən heyətlərin və dəniz təhsili ocaqları üçün peşəkar kadrların hazırlanması məsələləri müzakirə edilib.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri R.Vəliyev konfransda bir sıra mühüm görüşlər də keçirib. Admiral S.O.-Makarov adına Dəniz və Çay Donanması Universitetinin rektoru S.Baryshnikovla görüşdə əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyi xüsusi qeyd edilib və DÇDU ilə elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair çərçivə sazişi imzalanıb.

“DƏNİZ”

Gəmiçilikdə daxili audit üzrə beynəlxalq treninqlər keçirilib

Gəmiçilikdə beynəlxalq standartların tətbiqi, işçilərin peşəkarlığının artırılması üçün bütün zəruri tədbirlər görülür. Vaxtaşırı təşkil olunan treninqlər də bu məqsədə xidmət edir. İyulun 6-dan başlayan və 4 gün davam edən treninqlərdə Gəmiçiliyin əməkdaşları Keyfiyyətin Menejment Standartının idarəetmə sisteminə inteqrasiya səviyyəsinin daxili audit vasitəsi ilə daim nəzarətdə saxlanması, sistemin yaxşılaşdırılması üçün daxili audittən bir vasitə kimi istifadə etməyin yollarını mənimsəmişlər.

Gələcəkdə standartların uyğunsuzluğunu daha asan müəyyən etməyə imkan verəcək. “AXDG” QSC-də bütün beynəlxalq treninqlər dünyada tanınmış Amerika Gəmiçilik Bürosunun nümayəndələri tərəfindən keçirilir.

“DƏNİZ”

21 qızıl, 15 gümüş, 20 bürünc... Əhsən sizə!

İyunun 28-də I Avropa Oyunlarına yekun vuruldu. 17 gün davam edən yarışlarda 50 ölkəni təmsil edən 6067 idmançı 253 medal dəsti uğrunda mübarizə aparmışdır. Azərbaycan komandası Avropanın Rusiya istisna olmaqla, bütün ölkələrini, o cümlədən - Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, İtaliya, Türkiyə, Ukrayna, İspaniya, Çexiya, Hollandiya, Belarus, İsveçrə, Avstriya və digərlərini qabaqlayaraq Oyunlarda 56 medal qazanmış və ümumi komanda hesabında ikinci olmuşdur. Medallardan 21-i qızıl, 15-i gümüş, 20-si bürüncdür.

Azərbaycan komandasının üzvləri 20 idman növü üzrə keçirilmiş 30 yarışda 12-də medallar əldə etmişlər. Güləşçilərimiz 15 (6 qızıl, 2 gümüş, 7 bürünc), boksçularımız 11 (6 qızıl, 1 gümüş, 4 bürünc), karateçilərimiz 6 (4 qızıl, 2 bürünc), idman gimnastikasındakı təmsilçilərimiz 5 (1 qızıl, 2 gümüş, 2 bürünc), taekvondoçularımız 5 (3 qızıl, 1 gümüş, 1 bürünc), cüdoçularımız 4 (1 qızıl, 2 gümüş, 1 bürünc), samboçularımız 4 gümüş, qılıncoynadanlarımız 2 (1 gümüş və 1 bürünc), avarçəkənlərimiz 1 bürünc, bədii gimnastikadakı təmsilçilərimiz 1 gümüş, batutda tullanmada təmsilçimiz 1 bürünc və triatlonçumuz 1 bürünc medal qazanmışlar.

Qızıl medallara Oleq Stepko (idman gimnastikası, o həm də 2 “gümüş” və 2 “bürünc”ə sahib olmuşdur), Firdovsi Fərzəliyev, Rəfael Ağayev, Ayxan Məmmədov, İrina Zaretska (karate), Elvin Məmişzadə, Teymur Məmmədov, Lorenzo Sotomayor, Albert Səlimov, Pərviz Bağirov və Abdülqədir Abdullayev (boks), Ayxan Tağızadə, Radik İsayev, Milad Hərçəqani (taekvondo), Toğrul Əsgərov, Elvin Mürsəliyev, Rəsul Çunayev, Hetaq Qazyumov, Mariya Stadnik, Anjela Doroqan (güləş) və İlham Zəkiyev (cüdo) layiq görülmüşlər.

Gümüş medalları Marina Durunda (bədii gimnastika), Xaybula Musalov (boks), Orxan Səfərov, Şəbinə Abdullayeva (cüdo), Sabah Şəriəti, Rafiq Hüseynov (güləş), Valentin Demyanenko (avarçək-mə), Fəridə Əzizova (taekvondo), Şevil Bunyatova (qılıncoynatma), Amil Qasimov, İslam Qasimov, Vasif Səfərbəyov və Nəzakət Xəlilova (sambo) qazanmışlar.

Bürünc medallara isə Sevinc Bunyatova (qılıncoynatma), Niyazi Əliyev, İlahə Qasimova (karate), Həsən Əliyev, Cəbrayıl Həsənov, Hacı Əliyev, Elman Muxtarov, Ruslan Dibirhacıyev, Camaləddin Məhəmmədov, Natalya Sinişin (güləş), Rostislav Pevtsov (triatlon), İlya Qrişunin (batut), Patimat Abakarova (taekvondo), Məhəmmədrəsul Məcidov, Tayfur Əliyev, Yana Alekseyevna və Anna

Ölkələr	Qızıl	Gümüş	Bürünc	Ümumi
1 Rusiya	79	40	45	164
2 AZƏRBAYCAN	21	15	20	56
3 Böyük Britaniya	18	10	19	47
4 Almaniya	16	17	33	66
5 Fransa	12	13	18	43
6 İtaliya	10	26	11	47
7 Belarus	10	11	22	43
8 Ukrayna	8	14	24	46
9 Hollandiya	8	12	9	29
10 İspaniya	8	11	11	30
11 Macarıstan	8	4	8	20
12 Serbiya	8	4	3	15
13 İsveçrə	7	4	4	15
14 Türkiyə	6	4	19	29
15 Belçika	4	4	3	11
16 Danimarka	4	3	5	12
17 Rumıniya	3	5	4	12
18 Portuqaliya	3	4	3	10
19 Polşa	2	8	10	20
20 Avstriya	2	7	4	13
21 Gürcüstan	2	6	8	16
22 İsrail	2	4	6	12
23 Slovakiya	2	2	3	7
24 Litva	2	1	4	7
25 İrlandiya	2	1	3	6
26 Xorvatiya	1	4	6	11
27 Bolqarıstan	1	4	5	10
28 Yunanıstan	1	4	4	9
29 İsveç	1	3	3	7
30 Sloveniya	1	1	3	5
31 Latviya	1	0	1	2
32 Çex Respublikası	0	2	5	7
33 Estoniya	0	1	2	3
34 Moldova Respublikası	0	1	2	3
35 San Marino	0	1	1	2
36 Ermənistan	0	1	0	1
37 Kipr	0	1	0	1
38 Keçmiş Yuqoslaviya Makedoniya Respublikası	0	0	2	2
39 Norveç	0	0	2	2
40 Finlandiya	0	0	1	1
41 Kosovo	0	0	1	1
42 Monteneqro	0	0	1	1
43 Albaniya	0	0	0	0
44 Bosniya və Herseqovina	0	0	0	0
45 Malta	0	0	0	0
46 Lüksemburq	0	0	0	0
47 İspaniya	0	0	0	0
48 Lixtenşteyn	0	0	0	0
49 Monako	0	0	0	0
50 Andorra	0	0	0	0

Əlimərdanova (boks), Pyotr Paxnyuk, Eldar Səfərov (idman gimnastikası) və Zakir Mislımov (cüdo) sahib çıxmışlar.

Rusiya idmançıları komanda hesabında birinci yeri tutublar - 164 medal (79 qızıl, 40 gümüş, 45 bürünc). Böyük Britaniya yığması isə 47 medalla (18 qızıl, 10 gümüş, 19 bürünc) üçüncü yerdə qərarlaşmışdır.

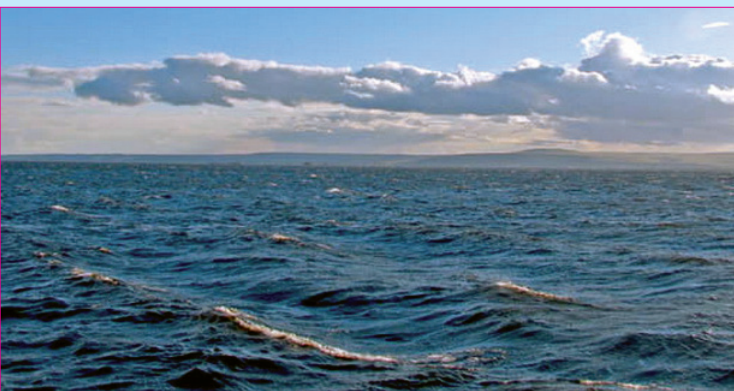
Qeyd edək ki, I Avropa Oyunlarında mübarizə aparmış 50 ölkədən 42-sinin idmançıları medal qazanıblar. Albaniya, Bosniya və Herseqovina, Malta, Lüksemburq, İspaniya, Lixtenşteyn, Monako və Andorra yarışlarda medal əldə edə bilməyən ölkələrdir.

19 nəfər itkin düşmüş sayılır. 119 nəfərin həyatını xilas etmək olub. Sahil mühafizə xidmətinin əməkdaşları bildiriblər ki, gəmi Ormok şəhərindən Kamotes adasına gedirmiş. “The South China Morning”-in verdiyi məlumata görə, sərnəşin gəmisi limandan aralandıqdan bir neçə dəqiqə sonra qəflətən çevrilərək qəzaya uğrayıb.

Tahir DADAŞOV

Xəzərin səviyyəsi aşağı düşüb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Coğrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Nazim Əhmədov bildirib ki, Xəzər dənizinin səviyyəsi 2005-ci ildən azalır. Bu proses 2009-cu ildən daha intensivləşməyə başlayıb. Onun sözlərinə görə, hazırda Xəzərin səviyyəsi okean səviyyəsindən 28 metr aşağıdadır.

Mütəxəssis suyun səviyyəsinin azalmasının narahatlıq doğurduğunu deyib: “Suyun səviyyəsinin düşməsi onun özünü təmizləmə qabiliyyətini azaldacaq və canlıların həyat səviyyəsi aşağı düşəcək”.

Nazim Əhmədov Xəzərdə suyun azalmasına iqlim dəyişikliyi, tektonik amillər, çaylarda suyun səviyyəsinin azalması kimi faktorların da təsir etdiyini bildirir. Onun sözlərinə görə, proqnozlar Xəzərdə hazırda ənənə dövrünün yaşandığını göstərir.

Qeyd edək ki, 1995-ci ildə Xəzər dənizində suyun səviyyəsi ən yüksək həddə çatıb. Ən aşağı səviyyə isə 1977-ci ildə qeydə alınıb.

Sərnəşin gəmisi qəzaya uğrayıb

Filippində “Kim Nirvana” gəmisi qəzaya uğrayıb. Gəmidə 173 nəfər sərnəşin və heyət üzvü olub. “Associated Press”-in verdiyi məlumata görə, gəmi qəzası nəticəsində 36 nəfər həlak olub.

Nə qədər problem yaratsalar da...

ABŞ-da Pew Elmi Tədqiqat Mərkəzinin apardığı araşdırmaya görə, müsəlmanlar 30 ildən sonra sayca xristianları üstələyəcəklər. Müsəlmanların və xristianların, eləcə də digər dinlərin ardıcılıqlarının, hətta ateist, aqnostik və din ətrafında birləşməyənlərin artım sürəti maraqlıdır.

Dünya əhalisinin 2050-ci ildə dini tərkibinə görə xarakteristikasının araşdırılmasından bəlli olur ki, ABŞ və Qərbi ölkələrində dinə bağlı olmayan insanların sayı artsa da, dindar qruplar getdikcə böyüməyə başlayır. 2050-ci ildə dünya əhalisinin sayı indiki 6,9 milyardan 9,3 milyarda çatacaq.

Araşdırmanın gəldiyi nəticəyə görə, digər dini icmalarla müqayisədə İslam dini daha sürətlə yayılacaq. Bildirilir ki, 2050-ci ildə dünya əhalisi arasında müsəlmanlar və xristianlar ilk dəfə sayca bərabərləşəcəklər. Həm də hər iki din artımının böyük hissəsi Afrikada qeydə alınacaq. Avropa və ABŞ-da, sadəcə, müsəlmanların sayı artacaq. Məsələn, Avropada əhalinin 10 faizini müsəlmanlar təşkil edəcək. ABŞ-da isə müsəlmanlar hazırkı 0,9 faiz göstəricisini aşaraq 2,1 faiz olacaqlar.

Ateistlər üçüncü yerdədir

Hesabatla əsasən, ümumilikdə dünyada 2,2 milyard xristian (32 faiz), 1,6 milyard müsəlman (23 faiz), 1 milyard hinduist (15 faiz), 500 milyon buddist (7 faiz) və 14 milyon yəhudi (0,2 faiz) yaşayır. Eyni zamanda, Afrika, Amerika, Asiya və Avstraliyada ənənəvi dinlərə sitayiş edənlər də yaşayır ki, onların sayı 400 milyon nəfərdir (6 faiz). Bundan başqa, 58 milyon nəfər Çainizm, Sihizm, Şintoizm, Taoizm, Tenrikyo və Zərdüştlük kimi dinlərə sitayiş edir.

Hesabatda çox qəribə, amma məntiqlə başa düşülən bir fakt da üzə çıxıb. Söhbət dinsizlərdən - ateistlərdən gedir ki, onların sayı dünya üzrə 1,1 milyard nəfərə çatıb (dünya əhalisinin 16 faizi). Məlumat üçün deyək ki, dinsizlərin 65 faizi - 700 milyon nəfəri Çində yaşayır.

Xristianlar müsəlmançılıqı qəbul edirlər

Bu gün İslam Yaxın və Orta Şərqdə, Şimali Afrika və Asiyada geniş yayılan dindir. Hindistan, Çin, Rusiya və Balkanlarda da müsəlmanların sayı durmadan artmaqdadır. Avropada isə İslam xristianlıqdan sonra sayca ikinci dindir. Araşdırmaya əsasən, müsəlmanlar yalnız təbii yolla deyil, həm də digər dinlərdən İslama axın hesabına artırlar. Qarşıdakı 30 ildə 66 milyon xristianın öz əqidələrini İslama dəyişəcəyi gözlənilir. Araşdırmada hətta göstərilib ki, hər bir müsəlman qadın orta hesabla 3,1 övlad dünyaya gətirəcəksə, xristian qadınlar üçün bu rəqəm 2,7-dir.

2010-cu ildə dünyada 2 milyard 168 milyon 330 min xristian yaşadığı halda, 40 il müddətində onların sayı 750 milyon nəfər artaraq 2 milyard 918 milyon 70 minə yüksələcək. Müsəlmanlara gəldikdə, 2010-cu ildə dünyada 1 milyard 599 milyon 700 min müsəlman yaşayırdısa, 2050-ci ildə onların sayı 2 milyard 761 milyon 480 minə yüksələcək. Bu gedişlə isə müsəlmanlar sayca 2070-ci ildə xristianları ötəcək. Onu da əlavə edək ki, müsəlmanların təxminən 90 faizi sünni, qalanı şiələrdir.

Hazırda təxminən 50 ölkədə müsəlmanlar ümumi əhali arasında çoxluq təşkil edirlər. Yeri gəlmişkən, dünyadakı müsəlman əhalinin təxminən 62 faizi Asiyada yaşayır. Hazırda ən iri müsəlman ölkəsi olan İndoneziya da Asiyada yerləşir və bu ölkədə 216 milyon müsəlman var. Eləcə də Pakistan, Hindistan, Banqladeş, Türkiyə və İran kimi iri müsəlman dövlətləri də Asiyada yerləşir.

Ümumiyyətlə, artım sürəti müsəlman əhali arasında xristianlarla müqayisədə iki dəfə yüksək olacaq. İndiki gedişlə müsəlmanlar arasında illik artım 1,5 faiz, xristianlarda isə cəmi 0,7 faiz gözlənilir. Amma 20 ildən sonra müsəlmanlar arasında da artım sürəti nisbətən yavaşlayacaq. Çünki 1990-2000-ci illərdə müsəlmanların artımı 2,2 faizdən çox idi. Mütəxəssislər bunun səbəbini İslam coğrafiyasında davam edən münaqişələrdə, terror aktlarının çoxluğunda, müsəlman qadınların xristianlarla müqayisədə çətin sosial-məişət şəraitində yaşamalarında görürlər.

Qitələrdə islam

Ümumilikdə qitələr üzrə müsəlmanların sayı aşağıdakı kimidir: Asiyada - 1,3 milyard, Afrikada - 550 milyon, Avropada - 60 milyon, Şimali və Cənubi Amerikada - 12 milyon, Avstraliya və Okeaniyada - 1 milyon.

Digər mənbələrə görə isə, Avropada hazırda 44,2 milyon müsəlman yaşayır. Bu rəqəm 2030-cu ildə 58,2 milyon nəfərə yüksələcək və qitə əhalisinin təxminən 10 faizini təşkil edəcək. Yeri gəlmişkən, miqrantlar hesabına müsəlmanların Avropada da daha çox artımı qərb və şimal ölkələrində qeydə alınacaq. Məsələn, Britaniyada bu gün müsəlmanlar ümumi əhalinin 4,2 faizini təşkil etdiyi halda, 2030-cu ildə bu rəqəm 8,2 faizə yüksələcək. Ümumiyyətlə, Avropada müsəlmanların 2030-cu ildə əhalinin 10 faizini aşacaq ölkələr aşağıdakılardır: Kosovo (93,5 faiz), Albaniya (83,2 faiz), Bosniya-Herseqovina (42,7 faiz), Makedoniya (40,3 faiz), Monteneqro (21,5 faiz), Bolqarıstan (15,7 faiz), Rusiya (14,4 faiz), Gürcüstan (11,5 faiz), Fransa (10,3 faiz) və Belçika (10,2 faiz).

Təzadlı artım

Əhalinin artım faizi də müsəlmanlar arasında daha yüksəkdir. Məsələn, İranda, Ərəb ölkələrində, Pakistanda doğum faizi ildə 2,8-dən 3,5 faizədəkdir və hətta Afrikadakı bəzi müsəlman ölkələrində 4 faizədək yüksəlir. Avropada isə tamam əks rəqəmlərə şahidlik.

Fransada ildə hər min nəfərə doğulan uşaqların sayı cəmi 1,8-dir. Bu rəqəm Britaniyada 1,6, Yunanıstanda 1,3, Almaniya 1,3, İtaliyada 1,2, İspaniyada 1,1, ümumilikdə Avropa Birliyində 1,38-dir. Qeyd etdiyimiz doğulanların sayından il ərzində hər min nəfərə düşən ölüm hallarını çıxdıqda illik təbii artımı müəyyən edə bilərik. Bu da çox cüzi edir. Məsələn, bu halda Britaniyada təbii artım 0, Almaniya isə hətta mənfi 2-dir. Yəni Almaniya əhalisi ildə hər min nəfərə iki nəfər azalır. Amma bu ölkələrdə yaşayan müsəlman əhalinin artımı yüksək olaraq qalır və hətta demək olar ki, Avropada az-çox artım müsəlmanların hesabına qalır. Fransadakı xristian fransızlar arasında hər min nəfərə 1,8 uşaq doğulursa, bu ölkənin müsəlman ailələrində hər min nəfərə doğulan uşaqların sayı 8,1 nəfər təşkil edir. Ona görə də müşahidəçilər bu qənaətdədirlər ki, 2030-cu ildə hər beş fransızdan biri mütləq müsəlman olacaq (ildə orta hesabla 20 min fransız İslamı qəbul edir). Göründüyü kimi, çox böyük fərq mövcuddur. Üstəlik, Avropaya köçən müsəlmanların sayı da durmadan artmaqdadır. Eləcə də Böyük Britaniyada son 30 il ərzində müsəlmanların sayı istər təbii, istərsə də miqrantlar hesabına 82 min nəfərdən 2,5 milyon nəfərədək artıb.

İslamın coğrafiyası

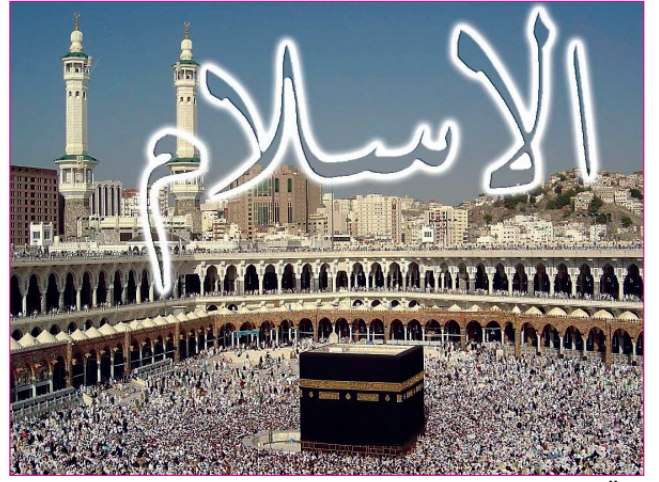
2030-cu ilədək dünyanın bir sıra ölkələrində müsəlman əhalinin sayında kəskin dəyişiklik baş verəcək. Bu istər müsəlman, istərsə də xristian və digər dinlərə sitayiş edilən ölkələrdə özünü göstərəcək. Məsələn, sayca 8-ci böyük müsəlman ölkəsi olan qardaş Türkiyədə 2020-ci ildə 83 milyon, 2030-cu ildə isə 90 milyon müsəlman yaşayacaq. Pakistan isə yüksək artım hesabına indiki birinciliyi 215 milyon müsəlmanın yaşadığı İndoneziyadan alaraq dünyanın ən çox müsəlman əhalinin məskunlaşdığı birinci subyekti olacaq - 256 milyon nəfər.

Digər dinlərin hakim olduğu ölkələrdə isə müsəlmanların artım sürəti aşağıdakı kimidir:

Kanadada müsəlmanların 3 dəfə artacağı gözlənilir. 2010-cu ildə bu ölkədə 940 min müsəlman yaşayıb, 2030-cu ildə isə bu rəqəm 2,7 milyon nəfərə yüksələcək.

ABŞ-da müsəlmanların sayı təxminən 5 milyon nəfərdir, bu da ümumi əhalinin 2 faizi deməkdir. Müsəlmanların 36 faizi amerikalı zəncilər, 18 faizi ərəb, 7 faizi cənubi asiya, 1,7 faizi türk, 1,7 faizi iranlı, qalanı isə digər millətlərin nümayəndələridir.

Anqolada 1,5 milyon (əhalinin 15 faizi) nəfərədək müsəlman yaşayır. Əsasən Bantu, Bakunqo və Bam-

bundo qəbilələri arasında İslam daha çox yayılıb. Ölkənin şimalında daha sıx yaşayırlar.

Argentində 65 min müsəlman yaşayır ki, bu da əhalinin 2 faizi deməkdir. Paytaxt Buenos-Ayresdə İslam Mərkəzi və Argentina Ərəb İslam Cəmiyyəti mövcuddur.

Avstraliya. 300 mindən artıq müsəlmanın yaşadığı bu qitə-dövlətdə 60-dan artıq İslam cəmiyyət fəaliyyət göstərir. Avstraliya müsəlmanları arasında türklər daha çoxdur.

Myanmarda 4 milyondan artıq müsəlman yaşayır ki, bu ümumi əhalinin 10 faizi deməkdir. Əsasən Arakan bölgəsində yaşayırlar.

Braziliyada yaşayan 600 min nəfərdən çox müsəlmanın 64 faizi ərəb, 35 faizi Cənubi Asiyadan, qalan 1 faizi isə türklərdir.

Çexiyada, həm də yaxınlaradək birlikdə olmuş Slovakiyada ümumilikdə bir neçə min müsəlman yaşayır. Onların çoxu sosializm dövründə İslamı kimliklərini itiriblər və assimilyasiya olunublar. Buradakı müsəlmanların əksəriyyəti türk dilli tatarlardır.

Əhalisinə görə ən böyük ölkə olan Çində 30 milyon müsəlman var (əhalinin 2,3 faizi). Qeyd edək ki, 1936-cı il siyahıya alınmasında müsəlmanlar 10 faizdən artıq idi. Çin müsəlmanlarının yarısı türk kökənli uyğurlar, yarısı isə Huilərdir.

Keçmiş adı Həbəşistan olan Efiopiyada 16 milyon müsəlman yaşayır ki, bu da əhalinin 31 faizi deməkdir.

Fici - Bu ada dövlətin əhalisinin 8 faizi və ya 65 min nəfəri müsəlmandır.

Afrikanın qərb dövləti Kot Divuarın əhalisinin 40 faizi müsəlmandır (5,2 milyon nəfər). Müsəlmanların 48 faizi Mandinko, 23 faizi Mossi, 12 faizi Soninke, 11 faizi Senüfo və sair qəbilələrdir. Ölkədə 400 məscid, 1200 Quran öyrədən məktəb mövcuddur.

Hazırda 3,5 milyon müsəlmanın yaşadığı Filippində İslam daha çox ölkənin cənubunda - Moro və Mindanao adalarında yayılıb. Onlar hazırda özlərini qeyri-bərabər hüquqlu vətəndaşlar sayırlar və azadlıq uğrunda silahlı mübarizə aparırlar.

Qanada 5 milyon civarında müsəlman var, bu da ölkə əhalisinin 32 faizidir. Bu ölkədə çox güclü xristianlaşdırma fəaliyyəti mövcuddur. Rəsmi sənədlərdə müsəlmanların sayını az göstərirlər.

Cənubi Afrika Respublikasında 1,3 milyon müsəlman yaşayır ki, onların da 96 faizi Asiyadan gəlmələrdir. Konkret desək, 53 faizi Malayziya və İndoneziyadan, 47 faizi isə Hindistandan köç edənlərdir.

Gürcüstanda 650 min müsəlman yaşayır ki, onların da yarısı azərbaycanlılardır. Qalanları isə osetinlər (20 faiz), abxazlar (14 faiz), acarlardır (19 faiz).

Fransada 3 milyondan çox müsəlman var və İslam katoliklərdən sonra ikinci iri din sayılır. Fransa müsəlmanlarının 20 faizi - 600 min nəfəri fransızdır.

Böyük Britaniya. İki milyondan artıq müsəlmanın yaşadığı Krallığa İslam əsasən Pakistan və Banqladeşdən gələn miqrantlarla bərabər yayılıb. Bu gün Böyük Britaniyada mindən çox məscid fəaliyyət göstərir ki, onların bəziləri hətta əvvəllər kilsə olub.

Avropanın ən iri ölkəsi Almaniya müsəlmanların sayı 2 milyondan artıqdır ki, onların da 75 faizi türklərdir. 130 min ərəb, 100 mindən çox keçmiş Yuqoslaviyadan köçənlər də var. 50 min müsəlman isə milliyyətə almanlardır.

Hollandiya. Krallıqda 400 mindən artıq müsəlman var ki, hamısı da xaricdən köçüb gələnlərdir. 200 məscidin fəaliyyət göstərdiyi Hollandiyada yaşayan müsəlmanların ən çox hissəsi türklərdir.

Vatikan kimi katolik dünyasının mərkəzini də öz qoynunda yerləşdirən İtaliyada 1 milyon müsəlman yaşayır. Onların çoxu ərəb mənşəli olsa da, İslamı qəbul etmiş İtaliyalılar da az deyil. Avropada ən iri məscid də məhz Romada tikilib.

Hazırda Azərbaycanda suvarılan torpaqların ümumi sahəsi 1,435 milyon hektardır və yaxın gələcəkdə suvarılan torpaq sahələrinin 1,6 milyon hektara çatdırılması nəzərdə tutulur. Bu torpaqları meliorasiya cəhətdən yaxşılaşdırmaq və suvarma suyu ilə təmin etmək üçün ildə 12,8 milyard kubmetr su tələb olunur.

Mütəxəssislərin tədqiqatlarına görə, suvarılan torpaq sahələrini 3,2 milyon hektara qədər artırmaq mümkündür və bu zaman suvarma suyunun tələbatı 25,6 milyard kubmetr təşkil edir.

Torpaqların suvarılması və meliorasiya edilməsi ilə yanaşı, əhalini, sənayeni, meşə təsərrüfatını, balıqçılıq və digər istehsal sahələrini su ilə təchiz etmək üçün ildə 13,0 milyard kubmetr su tələb olunur. İnsanların sayının artması, onların sosial vəziyyətinin və həyat tərzinin yaxşılaşması suya olan tələbatın ildən-ilə artırılmasına gətirib çıxarır.

Ölkənin energetika təsərrüfatının inkişafında su müstəsna əhəmiyyət kəsb edir və enerji istehsalı üçün daha böyük həcmərdə su tələb olunur. Bu təsərrüfatda istifadə edilən su itkiyə getmir və ondan müxtəlif məqsədlər üçün, eyni zamanda, təkrar enerji istehsalında istifadə etmək mümkündür.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Azərbaycanın su ehtiyatları: mövcud vəziyyət və problemlər

Ümumilikdə təmiz suya olan tələbat 38,6 milyard kubmetr təşkil edir və mövcud su ehtiyatlarından (20,3 milyard kubmetr) təqribən iki dəfə çoxdur.

Su həyat ünsürü olsa da, onun törətdiyi faciə və fəsadları yaddan çıxarmaq olmaz. Vaxtaşırı çayların daşması, sel, subasma, şiddətli yağıntılar dünya, o cümlədən bizim ölkəmizin iqtisadiyyatına külli miqdarda ziyan vurur və ağır fəsadlar törədir. Təcrübə göstərir ki, sudan istifadə məsələlərinə və su ehtiyatlarının idarə olunmasına xüsusi, hətta fərdi yanaşmalar tələb olunur.

Su ehtiyatlarının məhdudluğu, quraqlıq, çay və yağıntıların qeyri münasib dövrdə (payız-qış aylarında) düşməsi və ərəzilər üzrə qeyri-bərabər paylanması ciddi problemlər yaradır. Oudur ki, sudan səmərəli və planlı istifadə, ona qənaət, itkilərin azaldılması, su hövzələrinin mühafizəsi və qorunması kimi məsələləri həll etmək lazım gəlir.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, elmi təsisatlar, ələlxüsus sahə institutları tərəfindən aşağıdakı prioritet istiqamətlər müəyyənləşdirilmişdir:

- çay axınlarının nizamlanması;
- yağış sularını toplayan daimi və müvəqqəti su anbarlarının yaradılması;
- mövcud irriqasiya sistemlərinin, su təchizatı təyinatlı boru kəmərlərinin yenidənqurulması və bərpası;
- ən mütərəqqi suvarma texnika və texnologiyalarının işlənilməsi və tətbiqi;
- istifadə edilmiş suların emalı (təmizlənməsi və yararlı vəziyyətə salınması) və təkrar istifadəsi;

- kollektor-drenaj sularının su dövriyyəsinə cəlb edilməsi;

- su bölgüsünün avtomatlaşdırılması və telemexanikləşdirilməsi;

- çay, göl, məcradan kənar su anbarlarının, magistral kanalların ətrafında formalaşmış şirin suların tutulub istifadəyə verilməsi;

- çay məcralarına yersiz müdaxilələrin, məsələn, karxanaların qarşısının alınması;

- yeraltı suların statik ehtiyatlarının qorunması, dinamik ehtiyatlarının bərpası;

- suyun zərərli təsirinə qarşı mübarizə tədbirlərinin işlənilməsi, sahil mühafizə qurğularının yaradılması və tətbiqi;

- yüksək minerallaşma dərəcəsinə malik dəniz, yeraltı və kollektor-drenaj sularının şirinləşdirilməsi;

- bütün növ su obyektlərinin mühafizəsinin təşkili və s.

Təcrübə göstərir ki, su və ya digər təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə, idarəetmə prinsiplərinin düzgün qurulmasından, həmçinin işlərin operativ təşkil edilməsindən birbaşa asılıdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə ixtisaslaşdırma ön plana çəkilir, yəni təsərrüfat, istehsalat və iqtisadiyyat sahələri differensiallaşmış qaydada, daha aydın desək, şəxələnməmiş şəkildə fəaliyyət göstərir. Məsələn, gəmiqayırma ilə məşğul olan şirkət təyyarə istehsalı ilə məşğul olmur, tikinti ilə məşğul olan metal istehsal etmir və s.

“Su təchizatı” deyəndə şəhər, kənd, qəsəbə, yaşayış məntəqələrini, heyvandarlıq və quşçuluq fermalarını, sənaye-istehsalat obyektlərini (kimya, toxuculuq,

yeyinti, ağır metallurgiya, neft-yağ, dağmədən, kommunal təsərrüfat və s.) içməli, texniki və yağından mühafizə suyu ilə təchiz edilməsi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda su təchizatında, şəhər və yaşayış məntəqələrində kanalizasiya və yağış aparan sistemlərin qurulması, içməli su anbarının, nasos stansiyalarının, çirkab sularını təmizləyən qurğuların inşası və istismarı, su quyularının, su boru kəmərlərinin köməkçi qurğu və avadanlıqlarının layihələndirilməsi, inşası və istismarı, yeni şirin su mənbələrinin axtarışı və digər məsələlərin həlli həyata keçirilir.

“Su təminatı”nın məqsədi kənd təsərrüfatını suvarma suyu ilə təmin etməkdən; torpaqların yaxşılaşdırılması (meliorasiyası) və şorlaşması ilə mübarizə aparmaqdan; tarla qoruyucu meşələrin salınmasından; energetika təsərrüfatını su ilə təmin etməkdən; sürüşmə, sel və daşqınlar əleyhinə tədbirlərin görülməsindən; kompleks təyinatlı su anbarlarının, irriqasiya sistemlərinin, kollektor-drenaj şəbəkələrinin, hidrotexniki qurğuların, subartezian quyularının, nasos stansiyalarının, sahil mühafizə və qoruyucu bəndlərin, müxtəlif təyinatlı köməkçi və digər qurğuların layihələndirilməsi, inşası və istismarından ibarətdir.

(Davamı var)

Yoxa çıxmış məşhurlar

Hər il dünyada minlərlə insan yoxa çıxır və bəziləri itkin düşmüş hesab edilir. Onların arasında yazıçılar, ixtiraçılar, təyyarəçilər, milyonçular və siyasətçilər də olur. İtkin düşmüş və ölüm səbəbləri müəyyən edilməmiş bəzi məşhurlardan söz açmaq istəyirik.

1913-cü il sentyabrın 29-da məşhur alman ixtiraçısı Rudolf Dizel Londonda yeni zavod açmaq üçün Antvependə “Dresden” gəmisinə minib. Deyilənlərə görə, axşam öz kabininə daxil olaraq, yatmağa hazırlaşdı. Sonra şlyapası və plışı tapılsa da, onu heç kim heç yerdə görməyib. Maraqlıdır ki, nədənsə, səmşinlərin siyahısında “Dizel” soyadı da olmayıb, həmçinin pul və kağız qoymaq üçün portmanat və bütün sənədlər də yoxa çıxıb.

Versiyalardan birinə görə, Dizel ürək tutması nəticəsində göyütdən suya yıxılıb. Sentyabrın 30-da sudan insan cəsədi çıxarsalar da, indiyə kimi onun məhz Dizel olması barədə birmənalı informasiya yoxdur.

1961-ci ildə tanınmış siyasətçi və bankir Nelson Rokfellerin 23 yaşlı oğlu, etnoqrafiya və antropologiya ilə maraqlanan Harvard Universitetinin məzununu Maykl Rokfeller Yeni Qvineyaya ekspedisiyaya gedib. O, itkin düşmüş astmat qəbiləsini axtarıb. Şamanlardan biri ona deyib ki, onun simasında ölüm maskası görünür. Yolda həddən çox yüklənmiş katamaran çevrilib. Mayklın yoldaşları sahilə çıxa bilsələr də, onun özü yoxa çıxıb. Nəyə görəsə, gözc Rokfelleri astmat qəbiləsindən olan adamı yənlərini

yeməsi barədə ehtimal onun batması haqda daha məntiqli ehtimaldan çox yayılıb.

1967-ci ildə dünyaya Avstraliyanın Baş naziri Harold Holtla bağlı görünməmiş hadisə barədə məlumat yayıldı. O, dekabrın 19-da çimmək üçün Melburn körfəzinə gedib və... geri qayıtmayıb. Bir ehtimala görə, onu ABS Mər-kəzi Kəşfiyyat İdarəsi və ya Çin xüsusi xidmət orqanları oğurlayıb, həmçinin məşuqəsindən canını qurtarmaq üçün özünün xüsusi olaraq belə bir itkin düşmə səhnəsi hazırladığı barədə də versiya vardır. Avstraliyalılarda hətta “Harol Holt etmək”, yəni “müəmmalı vəziyyətlərdə itmək” məsələsi də yaranıb.

İndiyə kimi “nüvə qışı” nəzəriyyəsinin müəlliflərindən biri, sovet fiziki Vladimir Aleksandro-vun itməsi ilə bağlı müəmma da açılmayıb. 1985-ci ildə Aleksandro-v İspaniyada konfransda olub və çıxış edib. Moskva-yə qayıtmaq ərəfəsində gəzmək üçün otaqdan çıxıb və bir daha onu heç kim görməyib.

Çoxları hesab edir ki, alimi xüsusi xidmət orqanlarının nümayəndələri oğurlayıblar.

Bir çox tanınmış adamlar aviaqəzaların qurbanı olublar. Belə ki, 1937-ci il iyulun 2-də Atlantik okeanı üzərindən uçan ilk qadın-pilot, 40 yaşlı amerikalı yazıçı və aviator Ameliya Meri Erhart itkin düşüb. O, 1937-ci ilin mayında şturman Frederik Nunnanla birlikdə ikimotorlu yüngül təyyarə ilə dünya səyahəti uçuşu etməyə çalışıb. Sonuncu dəfə Ameliya iyulda Sakit okeanın mərkəzi hissəsindəki Houlend

adasında olarkən əlaqəyə girib və bildirib ki, onlarda benzin az qalıb.

Görünür, onlar benzin doldurmalı olduqları adaya enə bilməyiblər.

Axtarış-xilasetmə əməliyyatları nəticəsiz qalıb. Təyyarə qəzası ilə yanaşı, ehtimal olunur ki, Erhart və Nunani Amerika ilə gərgin münasibətləri olan yaponlar əsir götürüblər. Ancaq bunu sübut edən heç bir dəlil tapılmayıb.

1937-ci il avqustun 12-də təyyarəçi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Sigizmund Levanovski altı nəfərlik heyətlə DB-2 sınaq təyyarəsində Şimal qütbünə uçub. Növbəti gün o, radio ilə sağ mühərrikin işləmədiyi və pis hava şəraiti barədə məlumat verib. Bundan sonra Levanovski əlaqəyə girməyib və nə heyətin, nə də təyyarənin qalıqları tapılıb. Ötən il Yamalda naməlum təyyarənin qalıqları aşkar edilib. Amma hələlik bunların məhz Levanovskinin təyyarəsinin qalıqları olduğunu sübut edən heç bir dəlil yoxdur.

1944-cü il iyulun 31-də fransalı yazıçı, şair və peşəkar təyyarəçi Antuan Mari Jan-Batist Roje de Sent-Ekzüperi Korsika adasındakı Borqo aerodromundan kəşfiyyat uçuşu edib və geri qayıtmayıb. Yalnız 1998-ci ildə Marsel şəhərindən olan bir balıqçı dənizdən üzərində onun Sent-Ekzüperiyyə məxsus olduğunu göstərən qolbağı çıxarıb. Ancaq təyyarənin vurulması ilə bağlı izlər olmayıb, bu da onun texniki nasazlıq və təyyarəçinin intihar etməsi səbəbindən qəzaya uğradığı barədə ehtimalın yaranmasına gətirib çıxarıb.

Fariz VƏLİYEV

Zəvvarların Həccə yola düşəcəkləri tarix məlum oldu

Zəvvarların Həcc ziyarətinə yola düşəcəkləri tarix artıq bəllidir. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsindən verilən məlumata görə, bu il Azərbaycandan yola düşəcək zəvvarların səfəri sentyabrın 11-dən başlayacaq. Mərhələ ilə həyata keçiriləcək səfərlər sentyabrın 15-ə kimi davam edəcək.

Ziyarət ənənəvi olaraq 16-17 gün davam edəcək. Zəvvarlar Həccə qrup şəklində yola salınacaqlar. Onların qruplara bölünməsinə isə viza açıldıqdan sonra - avqust ayından başlanacaq.

Hazırda Həcc ziyarətinə sənədlərin qəbulu davam edir. Hotellərdəki şəraitdən və yeməklərin çeşidindən asılı olaraq ziyarət xərci 5750 və ya 4700 dollardır.

Sənədlərin qəbulu yalnız QMİ-də aparılır. Zəvvarlardan pasport, şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti, 3x4 sm ölçüdə 4 ədəd fotosəkil və sağlamlıq haqqında arayış tələb olunur. Yaxın Şərqdə baş verən hadisələrlə əlaqədar olaraq ziyarət yalnız təyyarə ilə baş tutacaq. Uçuşları “AZAL” həyata keçirəcək.

Tahir DADAŞOV

Sağ qalanlar özlərini günahlandırırırlar

Bəzən sağ qalmağ üçün heç bir şansın olmadığı qəza və faciəli hadisədən möcüzəli şəkildə yalnız bir adam sağ çıxır. Bu cür hadisələrdən xəsarət almadan sağ qalmanın səbəbini həтта mütəxəssislər də izah edə bilmirlər.

1970-ci ildən indiyədək sərnişin təyyarələrinin uğradığı ağır qəzalardan cəmi 14 adam sağ qalıb. Onların təqribən üçdə biri uşaqlar və ya heyət üzvləri olub.

Beləliklə, 1972-ci il yanvarın 26-da keçmiş Çexoslovakiya üzərində 10 kilometr hündürlükdə uçan Yuqoslaviya sərnişin təyyarəsində partlayış baş verir. Təyyarədəki 28 nəfərdən 27-si həlak olur və yalnız stüardessa Vesna Vuloviç sağ qalır. Sonralar onun adını ən yüksək hündürlükdən paraşütsüz düşdükdən sonra sağ qalmış adam kimi Ginnesin Rekordlar Kitabına salmışlar.

Viloviçin necə sağ qaldığı indiyə kimi anlaşılmaz hesab edilir. İstisna deyil ki, hadisə zamanı o, təyyarənin ən az zərər dəymiş hissəsində olub.

1992-ci ildə Vyetnam təyyarəsi təyinat məntəqəsinə 20 km qalmış yerə çırpılır. Yalnız bir qadın sağ qalır. Annet Herfkens adlı qadını səkkiz gündən sonra tapırlar. O, dağlarda uzun müddət yeməksiz, susuz, heç bir avadanlıq olmadan qalan yeganə adamdır.

Dörd yaşlı Sesiliya Kroker valideynləri ilə birlikdə Detroyta uçurdu. Havaya qalxan zaman təyyarənin qanadı işıq dirəyinə toxunur və o, avtomobil icarəsi üzrə ofis binasına çırpılır. Partlayış nəticəsində təyyarə müxtəlif hissələrə parçalanır. Təkcə Sesiliya sağ qalır.

2003-cü ildə Sudan təyyarəsi havaya qalxarkən qəzaya uğrayır. 117 sərnişin və heyət üzvləri həlak olur və möcüzə nəticəsində yalnız üç yaşlı oğlan sağ qalır.

Psixoloqlar hesab edirlər ki, bu cür yaşantılar izsiz ötürülmür. Belə hadisələrdə sağ qalmış adamlar özünü həlak olmuş adamların ruhu qarşısında günahkar hesab edirlər. Məsələn, Belçika sahillərində qəzaya uğramış Böyük Britaniya gəmisinin (1987-ci il) sağ qalmış qurbanları ilə işləyən psixoloqlar

Stiven Cozef müəyyən edib ki, onun pasientlərindən çoxu qalan 193 sərnişin və heyət üzvləri ilə baş vermiş hadisədə özlərini günahlandırırırlar. Halbuki bədbəxt hadisədə onların heç bir günahı yoxdur.

“Mən bu fikirlərdən xilas ola bilmirəm. Nə üçün, nə üçün məhz mən?” - Perunun Pukalpa şəhərinə uçan və qəzaya uğrayan təyyarənin yeganə sağ qalmış 18 yaşlı sərnişini Culianna Korski söyləyir.

Doğrudan da, nə üçün başqalarının ölümünə səbəb olan qəzalarda məhz bu adamlar sağ qalırlar? Bu suala hələ heç kim cavab verə bilməyib. Daha dəhşətli məqamın biri də budur ki, möcüzə nəticəsində sağ qalanlar tezliklə həyat üçün təhlükəli olan başqa hadisələrdə həlak olur.

Məsələn, bir aviaqəzadan cəmi dörd adam sağ çıxır: yaşlı ər-arvad, gənc oğlan və orta yaşlı qadın. Bir ay sonra gənc köhnə qıdadan zəhərlənərək ölür, ər-arvad yol-nəqliyyat qəzasında dünyalarını dəyişirlər, yalnız orta yaşlı qadın sağ qalır...

Keçən il iyulun 6-da San-Fransisko hava limanında Asia-na Airlines şirkətinin göyərtdə 307 nəfər olan Boeing-777 təyyarəsi sərt eniş etdi və təyyarə yandı, 181 sərnişin xəsarət aldı və üç nəfər öldü.

Xilasedicilər hadisə yerinə gələn vaxt təyyarənin yanında hələ sağ olan 16 yaşlı çinli məktəbli E Men Yuan aşkar edilir. Əgər yerdə uzanmış insanı müəyyən edə bilən sensoru olmayan yangınsöndürən maşın onun üzərindən keçməyə idi, onun bəxtinin gətirdiyini hesab etmək olardı.

Parapsixoloqların fikrincə, guya bizi reallığı tənzimləyən qüvvələr idarə edir. Tənzimləmə metodu bir və ya bir çox insanların fiziki məhvi ilə bağlı ola bilər. Ölməyə məhkum edilməmiş insanları irrasional qüvvələr xilas edir. Əgər ilk dəfədən məhvetmə “aksiyası” baş tutmursa, situasiyanın başqa bir variantda təkrarlanma ehtimalı var. Lakin bu, yəqin ki, heç vaxt təsdiqini tapmayaçaq fərziyyələrdən biridir.

Tahir DADAŞOV

Beynəlxalq alimlər qrupu planetimizin ən quru və soyuq yerində - milyonlarla il nə qar, nə də yağış yağmayan Quru vadilər rayonundakı Mak-Merdoda tədqiqat keçirib. Helikoptera bərkidilmiş xüsusi elektromaqnit sensor vasitəsilə 350 metrə qədər dərinlikdə yeraltı şor göllər şəbəkəsi aşkar etmək mümkün olub.

Alimlər Antarktida dərinliklərində suyun olmasına çox təəccübləniblər, çünki orada temperatur donma nöqtəsindən aşağıdır. Daha təəccüblüsü isə göllərdə həyatın mövcud olmasıdır: orada çoxlu sayda mikroblar vardır. Bu fakt alimləri Marsda da həyatın olacağı barədə fikirləşməyə məcbur edib. Antarktidanın Quru vadilərində landşaft və təbii şərait isə Qırmızı planetin peyzaj və iqlimi ilə oxşardır.

Maraqlıdır ki, Antarktidanın yeraltı sularında mikroorqanizmlərin izlərini adi gözlə də görmək mümkündür.

Teylor vadisində, necə deyərlər, Qanlı Şəlalə - Teylor buzlağından axaraq Bonni gölünə tökülən qırmızı maye axını var. Tədqiqat müəllifləri bildirirlər ki, məhz sualtı göllərdəki mikroblar şor suyun oksidləşməsinə səbəb olaraq buzlar və qar arasında yerləşən şəlaləyə bu qədər gözlənilməz al rəng çaları verir.

Torpağın müqavimətini ölçmək qalın buz qatı altında boşluğu

Yeraltı göllər şəbəkəsi aşkar edilib

və mayeni tapa bilən elektromaqnit SkyTEM sensoru vasitəsilə alınmış məlumatlara görə, yeraltı göllər şəbəkəsi sahildən materikin dərinliklərinə kimi 12 km məsafədə uzanır.

Antarktidanın suyu geniş kanallar sistemi ilə əlaqəlidir, bu isə, mikrobların yaşama şanslarını artırır. Alimlər fikrincə, Marsdakı quru vadilərdə də yeraltı sular bir-biri ilə əlaqəlidir. Onlar ümid edirlər ki, Antarktidanın sonrakı tədqiqatı Qırmızı planetdəki həyat, yerdəki iqlim dəyişik-

likləri və Ağ qitənin bütün ekoloji sistemi haqqında daha çox bilgi almaqda kömək edəcək.

“Bizim kəşfimiz Antarktidanın sahil rayonları haqqında insanların təsəvvürlərini dəyişəcək. Biz bilirdik ki, böyük su ehtiyatları səthdən aşağıda yerləşir və o, yəqin ki, okeana sızaraq okeandakı qidalandırıcı maddələrə, son nəticədə isə bütün ekoloji sistemin sağlamlığına təsir edir” - Tennesi Universitetindən olan aparıcı tədqiqatçı Cill Mikuski bildirib.

Yuxunuzun şirin olmasını istəyirsinizsə...

Həkimlər xəbərdarlıq edirlər ki, necə gəldi yatmaq sağlamlığa zərər vura bilər. Məsələn, insan qarnı üstə yatarkən baş yana çevrilərsə, beynin qanla təchizatı pozula bilər. Belə vəziyyətdə boyun burulur, boğaz və arteriya damarı sıxılır. Nəticədə nəfəsalmada, qan axımında və beynin oksigenlə təchiz olunmasında çətinliklər müşahidə edilir. Bundan başqa, qeyd edilən formada yatanda, döş qəfəsi sıxıldığından ağ ciyərlər kifayət qədər hava qəbul edə bilmir. Hipoksiyanı (orqanizm və ya müxtəlif üzv və toxumalarda oksigenin azalması) daha da artıran belə vəziyyət xüsusilə yaşlı adamlar üçün böyük təhlükə yaradır.

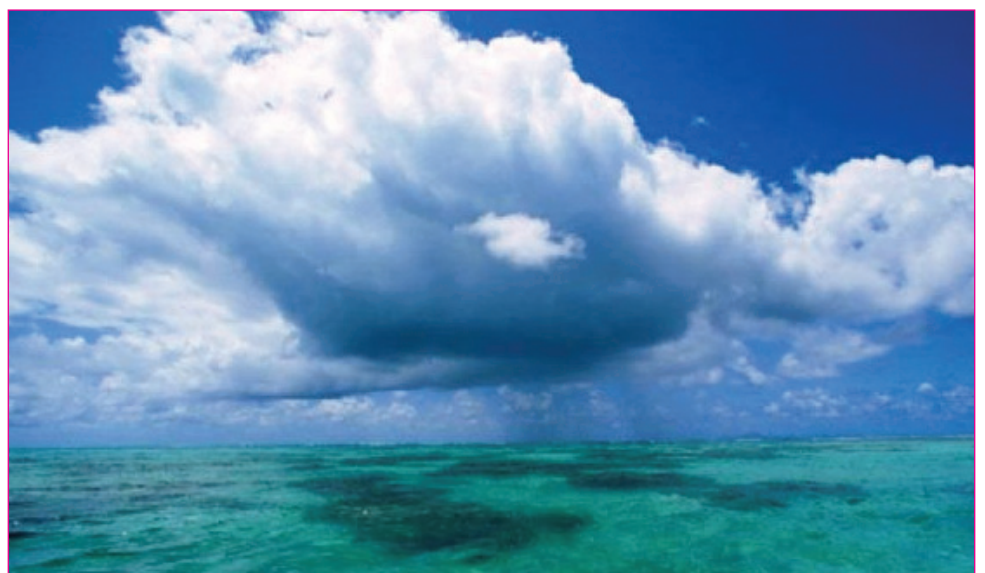
riya damarı sıxılır. Nəticədə nəfəsalmada, qan axımında və beynin oksigenlə təchiz olunmasında çətinliklər müşahidə edilir. Bundan başqa, qeyd edilən formada yatanda, döş qəfəsi sıxıldığından ağ ciyərlər kifayət qədər hava qəbul edə bilmir. Hipoksiyanı (orqanizm və ya müxtəlif üzv və toxumalarda oksigenin azalması) daha da artıran belə vəziyyət xüsusilə yaşlı adamlar üçün böyük təhlükə yaradır.

Hündür yastıqların da ziyanı var. Bu halda fəqərə arteriyalarından biri sıxılır və əgər ikinci arteriya yüklənmənin öhdəsindən gələ bilmərsə, oksigen aclığı başlayır.

Qeyd etmək lazımdır ki, yastıqsız yuxu da təhlükəsiz deyildir. Yastıqsız yatarkən boyun onurğa sütununa nisbətə qeyri-təbii olaraq yerini dəyişir. Həmçinin beynin qan təchizatı pozulur, onurğa oynaqlarına düşən yük xeyli artır.

Bundan əlavə, çox bərk döşəkdə yatmaq da zərər yetirir. Buna görə də təkcə yastığı deyil, döşəyi də düzgün seçmək lazımdır. Oturaq vəziyyətdə yatmağın da öz fəsadları var. Söhbət çox yorulmuş insanın yata bildiyi formadan (məsələn, masa arxasında və ya ictimai nəqliyyatda) gedir. İnsan oturaq vəziyyətdə yatarkən fəqərəarası disklərin dartılması baş verir. Bu cür yatmağın nəticəsində ağrı və boyun nahiyəsində şiş əmələ gəlir. Onurğa sümüyünüzü təhlükəyə məruz qoymamaq üçün evdə yatmaq daha yaxşıdır.

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Линейное судно

Судно, работающее на определенной линии с объявленными портами захода по расписанию (с указанием даты).

Линейное судоходство

Линейное судоходство - это, форма транспортного обслуживания, когда суда работают по расписанию прибытий и отходов в порты погрузки/выгрузки на строго определенных регулярных линиях. Основными характерными особенностями линейного судоходства являются:

- надежное, регулярное обслуживание грузоотправителей и грузополучателей с необходимой частотой движения судов;
- закрепление судов на определенном направлении и их движение по заранее объявленному расписанию заходов и отходов в порты погрузки/ выгрузки;
- применение единых тарифов и условий на перевозку грузов и их относительно стабильный характер;
- включение в тарифы за перевозку груза всех расходов по погрузочно-разгрузочным работам и их качественному исполнению.

В тарифах указывается отдельная тарифная ставка для каждого товара или группы товаров, объединенных в классы. Помимо этого, тариф содержит провозные платы для непоименованных генеральных грузов, на которые определены максимально высокие тарифы.

Линейные условия

Условия, на которых, как правило, расходы по оплате погрузочно-разгрузочных работ несет перевозчик. Они компенсируются грузоотправителем или грузополучателем за счет повышенной фрахтовой ставки.

Лихтеровка

Погрузка либо выгрузка судов с доставкой грузов с берега к борту судна или от борта судна на берег лихтерами. Применение лихтеров имеет место при осуществлении грузовых операций в рейдовых портах, а также в тех случаях, когда осадка судна в полном грузу не позволяет ему подойти к причалу и часть груза в связи с этим выгружается или грузится на рейде.

LINER SHIP

Daxilolma limanları elan edilməklə cədvəl üzrə (tarixi göstərilməklə) müəyyən xətdə işləyən gəmi.

LINE SHIPPING

Xətti gəmiçilik - bu, nəqliyyat xidmətinin formasıdır, gəmilərin ciddi surətdə müəyyən edilmiş müntəzəm xətlərdəki yükləmə/boşaltma limanlarına gəlib-getmə cədvəli üzrə işləməsidir. Xətti gəmiçiliyin əsas xarakterik xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

- gəmilərin hərəkətinin zəruri tezliyi təmin edilməklə yükəndərənələrə və yükalanlara etibarlı, müntəzəm xidmətin göstərilməsi;
- gəmilərin müəyyən istiqamətdə təhkim edilməsi və əvvəlcədən elan olunmuş gəlib-getmə cədvəli üzrə yükləmə/boşaltma limanlarına hərəkəti;
- yüklərin daşınması üçün vahid tariflərin və şərtlərin tətbiqi və onların nisbətən sabit xarakteri;
- yükün daşınmasına görə tariflərə yükləmə-boşaltma işləri və onların keyfiyyətli icrası üzrə bütün xərclərin daxil edilməsi.

Tariflərdə hər bir mal və ya siniflərdə birləşdirilmiş mallar qrupu üçün ayrıca tarif dərəcəsi qeyd edilir. Bundan başqa, tarif adbaad göstərilmiş ümumi yüklər üçün daşıma haqlarını da əhatə edir, həmin yüklər üçün tariflər maksimum yüksək həddə müəyyən edilmişdir.

BERTH TERMS

Yükləmə-boşaltma işlərinin ödənilməsi üzrə xərclərin, bir qayda olaraq, daşıyıcı tərəfindən çəkilməsi şərtləri. Həmin xərclər yüksək fraxt hesabına yükəndərən və ya yükalan tərəfindən kompensasiya edilir.

Lixterdən istifadəetmə

Yükləri sahildən gəminin bortuna və ya gəminin bortundan sahilə lixterlərlə çatdırmaqla gəmilərin yüklənməsi və yaxud boşaldılması. Reyd limanlarında yük əməliyyatları həyata keçirildikdə, habelə tam yüklənmiş gəminin suyaoturumu ona körpüyə yan almağa imkan vermədikdə və bununla bağlı yükün bir hissəsini reyddə boşaldıqda və ya yükləndikdə lixterlərdən istifadə edilir.

Xətti gəmi

Xətti gəmiçilik

Xətti şərtlər

Лихтеревоз

LIGHTER CARRIER

Судно специальной конструкции, предназначенное для перевозки лихтеров (барж) от одного порта до другого по схеме река-море-река. Перевозки с использованием лихте-ревоза имеют ряд преимуществ, а именно: оформляется сквозной коносамент и назначается сквозная аккордная ставка; отсутствует промежуточная обработка груза при его выгрузке; ускоряется транзитная доставка; ниже страховая премия; меньше риск порчи и гибели груза. В зависимости от массы и размеров лихтеров их погрузка и выгрузка на лихтеревоз осуществляется по двум основным вариантам: через борт или через корму судна, определяющим типы судов -лихтеревозов.

Наиболее распространены следующие типы лихтеревозов:

1) Лэш - Lash vessel - лихтеревоз с горизонтальным способом погрузки и многоярусным расположением лихтеров, масса каждого из которых не превышает 200-250 т.

2) Сиби - Seabee - лихтеревоз с горизонтальным способом погрузки и одноярусным расположением лихтеров, масса которых может достигать 1000 т.

Лицензия

В области внешнеэкономических связей - разрешение, выдаваемое компетентными государственными органами, на осуществление внешнеторговой деятельности. Одна из форм государственного контроля за экспортом и импортом и использованием валютных средств.

Личное страхование

Отрасль страхования, в которой объектами страхования выступают жизнь, здоровье, трудоспособность человека.

Ллойдс шиппинг индекс

Иногда именуемый «Голубым Бязем» («Мави вряг») (the blue list) - издается лист) ежедневно с понедельника по пятницу Корпорацией Ллойда. В нем в алфавитном порядке дается полный список морских судов всех стран, совершающих внешнеторговые рейсы

Lixterdaşıyan

Xüsusi konstruksiyalı gəmi, çay-dəniz-çay sxemi üzrə lixterləri (barjları) bir limandan başqasına daşımaq üçün nəzərdə tutulmuşdur. Lixterdaşıyandan istifadə etməklə icra olunan daşınmalar bir sıra üstünlüklərə malikdir: birbaşa konosament rəsmiləşdirilir və birbaşa akkord haqqı təyin olunur; yük boşaldılarkən aralıq yük əməliyyatları olmur; tranzit çatdırılma sürətlənir; sığorta mükafatı aşağı həddə olur; yükün xarab və məhv olması riski azalır. Lixterlərin kütlə və ölçülərindən asılı olaraq, onların lixterdaşıyanlara yüklənməsi və boşaldılması iki əsas variant üzrə həyata keçirilir: gəminin bortundan və ya arxa tərəfindən. Həmin variantlar lixterdaşıyan gəmilərin tipini müəyyənləşdirir. Lixterdaşıyanların aşağıdakı tipləri daha çox yayılmışdır:

1) Ləş - Lash vessel - üfüqi üsulla yüklənilən və hər birinin kütləsi 200-250 tondan çox olmayan lixterlərin çoxyarıslı yerləşdirildiyi lixterdaşıyan.

2) Sibi - Seabee - üfüqi üsulla yüklənilən və hər birinin kütləsi 1000 tona çata bilən lixterlərin biryaruslu yerləşdirildiyi lixterdaşıyan.

Lisenziya

Xarici iqtisadi əlaqələr sahəsində - icazə, xarici ticarət fəaliyyətini həyata keçirmək üçün səlahiyyətli dövlət orqanları tərəfindən verilir. Bu, ixraca, idxala və valyuta vəsaitlərindən istifadəyə dövlət nəzarətinin formalarından biridir.

Həyat sığortası (şəxsi sığorta)

Sığorta sahəsi, burada sığorta obyektləri insanın həyatı, onun sağlamlığı və əmək qabiliyyətidir.

Lloyds şipping indeks

Bəzən «Mavi vərəq» (the blue list) - adlandırılan indeks, bazar ertəsindən cüməyə kimi Lloyd Korporasiyası tərəfindən gündəlik dərc edilir. Onda əlifba sırası ilə xarici ticarət səfərlərini yerinə yetirən bütün ölkələrin dəniz gəmilərinin tam siyahısı verilir.

(Davamı var)

Körpünü "zəbt" ediblər

Pişiklər Yaponiyadakı Aşima adasında (Exime prefekturası) yerləşən gəmi körpüsünü zəbt ediblər. Pişiklər özlərini bu baxımsız balıqçı kəndinin əsl sahibi kimi hiss edirlər.

Hazırda kənddə pişiklərin sayı sakinlərin sayından altı dəfə çoxdur. Hələ 1945-ci ildə adada 900-a yaxın sakin yaşayırdı, amma İkinci Dünya müharibəsindən sonra onların çoxu qazanc məqsədilə böyük şəhərlərə köçdü. Əvvəlcə pişiklər buraya balıqçıların qayıqlarını korlayan gəmiricilərlə mübarizə aparmaq üçün gətirilib. O vaxtdan onların sayı kifayət qədər çoxalıb. İndi uzunluğu bir kilometrədən artıq olmayan Aşimada cəmi 22 nəfər adam qalsa da, 120-dən çox pişik var. Turist infrastrukturuna gəlməyə görə, hər il adaya çoxlu pişik həvəskarları gəlir. Heyvanlar onları artıq gəmi körpüsündə qarşılayır və qida "xahiş edir". Yerli pişiklər hətta enerjili şimiləri və kartof çipsiləri də yeyirlər. Yırtıcı heyvanlar olmadığına görə, adada qorxusuz gəzirlər.

Yaponlar, ümumilikdə, pişiklərə sevgi ilə yanaşırlar. Tokioda artıq çoxdan pişiklərin saxlandığı kafe də məşhurdur. Kafeyə daha çox evdə bir sevimli heyvanı saxlaya bilməyən yaponlar gəlirlər.

Sudan Kompyuter prosessoru hazırlanıb

ABŞ-in Stenford Universitetinin alimləri ferromaqnit maye və hidrodinamika sahəsindəki kəşflərdən istifadə edərək yeni növ kompyuter prosessoru hazırlayıblar.

Ənənəvi professorlardan fərqli olaraq yeni qurğuda məlumatların ötürülməsi üçün elektrik əvəzinə maqnit nanohissəciklərin əlavə olduğu dövr edən maqnit sahəsindəki su damcılarında istifadə olunur. "İ" və "T" hərfləri formasında hərəkət edən metal elementlər sahənin quruluşuna təsir edərək mayeni hərəkət istiqamətinə yönəldir. Qurğu adi kompyuterlərin apardığı hesablama əməliyyatlarını aşağı sürətlə yerinə yetirə bilər. Alimlər bildırıblər ki, onlar ənənəvi professorlara rəqib yaratmaq və ondan mətn redaktorları kimi müxtəlif proqramların işə salınması üçün istifadə etmək niyyətində olmayıblar. Mütəxəssislər bu kəşfi maddi substansiyalara yüksək dəqiqliklə nəzarət edən və onlara müxtəlif manipulyasiyalar həyata keçirən hesablama maşınlarının yeni sinfi kimi dəyərləndiriblər. Bu qurğuların biologiya, kimya və bir çox digər sahələrdə faydalı olacağı ehtimal edilir.

Xatırlamaq istəyirsinizsə...

Böyük Britaniyanın Surrey Universitetində keçirilən eksperimentlər maraqlı qanunauyğunluq üzə çıxarıb. Tədqiqatlarda 200 kişi və qadıdan ibarət könüllü iştirak edib. Onlar baxdıqları səhnəni bacardıqları qədər dəqiq yadda saxlamalı və suallara düzgün cavab verməli idilər.

Alimlər müşahidə ediblər ki, bəzi iştirakçılar nəyi isə xatırlayarkən gözlərini yumurlar. Nəticədə daha çox şeyi və daha tez xatırlayıblar.

Eksperimentlərin növbəti mərhələsində artıq iştirakçıların hamısından gözlərini yummağı, başqa bir

eksperimentlərdə isə, gözlərini yummağı xahiş ediblər.

Nəticədə açıq gözlə yada salan adamlar, orta hesabla, 48 faiz düzgün cavab veriblər. Gözlərini yumanlarda isə düzgün cavab, orta hesabla, 71 faiz təşkil edib. Alimlər güman edirlər ki, insan gözlərini yumaraq xarici aləmdən ayrılır - diqqəti cəmləməyə mane olan qıvcıqlandırıcılar azalır. Diqqətin bu cür cəmlənməsi şüur altındakı bəzi xatirələri "üzə çıxarmağa" kömək edir.

Kişi və qadınların nəticələrində hansısa bir fərq müəyyən edilməyib.

YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

- ↳ Özlərini yaxşı qələmə verənlərin sayı artıqca, az qalır qələmə də gözümdən düşsə.
- ↳ Ucundan tutub ucuzluqdan başqa hara getmək istəyirsən-sə, sənə yaxşı yol.
- ↳ Bəzi adamların ayaqlarının bildiyini bəzilərinin başı bilmədiyini üçün çox şey baş-ayaqdır?
- ↳ Dünya, dünyanı gözəl görmək istəyənlərin gözündə həmişə gözəldir.
- ↳ Həqiqətə bəzək lazım deyil. Bəzək-düzəksiz həqiqət bütün gözəlliklərdən daha gözəldir.
- ↳ Ürəyi geniş adam üçün heç bir yer dar olmaz.
- ↳ Hamını aldatmağa çalışan və hamını aldatdığını düşünən ən çox özünü aldadır.
- ↳ Allahım, "Tarix-Nadir"i neçə dəfə oxumalıyam ki, bəzi adamların nə demək istədiyini anlayım?
- ↳ Hətta ümid əlini sizdən üzəndə də, siz əlinizi ondan üzəməyin.
- ↳ Biz ancaq babalarımıza oxşamağa çalışdığımız üçün özümü az oxşayırdıq?
- ↳ Bu qədər ara qatan olan yerdə bir adamla aranı düzəltmək olar? Bir kino-filmə deyildiyi kimi: "Mən tək, kontrabasda?"
- ↳ Adam var, maaş aldığı yerdən başqa, hara desən işləyir.
- ↳ Əli aşından olanda Əlinin, Vəli aşından olanda Vəlinin aşını pisləyənlər nə bilirlər aş nədir?
- ↳ Yalanları olmasa, bəziləri 8 saatlıq iş gününü necə başa vuracaq?
- ↳ Nəzərə alsaq ki, qadınlar adətən yaşlarını azaltmağı, kişilər artırmağı xoşlayırlar, evlilik üçün "qızıl orta" nı tapmaq hələ mümkün olmayacaq.
- ↳ "Mini", "maks"i... fərqi yoxdur. Nə qədər ki, dona girənlər çoxdur, paltarlar dəbdə olacaq.
- ↳ Orta məktəbdə oxuyanda elə bildirdim ki, çoxüzlü ancaq və ancaq riyaziyyatda olur.

Rasif TAHIROV

Ən qiymətli maddələr

1. Zəfəran: 1 qramı 11,13 dollar olan zəfəranın çiçəyindən müxtəlif ağrılar və depressiv halların müalicəsində istifadə olunur.

2. Qızıl: 1 qramı 56,73 dollar hesablanan qızıl bütün dünyada geniş şəkildə yayılan ən qiymətli metallardan biri hesab olunur.

3. Radium: 1 qramı 58 dollar olan maddə daha çox avtomobil təchizatında istifadə olunur.

4. Platin: 1 qramı 58 dollar olan platin elmi təcrübələr zamanı katalizator rolunu oynayır. Bundan əlavə, xərcəng xəstəliyinin müalicəsində istifadə edilən dərmanlarda da bu maddəyə rast gəlinir.

5. Metamfetamin: 1 qramı 100 dollar olan bu maddə əsasən, dərmanların tərkibinə qatılır. Yüksək dozalı narkotik təsirə malik olan Metamfetamin asılılıq yaradan xüsusiyyətə malikdir.

6. Kərgədan buynuzu: 1 qramı 110 dollar olan dəyərləndirilən kərgədan buynuzu tibb sahəsində yanıt və bədən ağrıları üçün istifadə olunur.

7. Heroin: 1 qramı hazırda 131 dollar olan və dünyanın ən təhlükəli maddələrindən sayılan heroin insan şüurunu dəyişmək gücünə malikdir. "Ağ ölüm" adlandırılan bu maddə insanda çox qısa bir zamanda asılılıq yaradır.

8. Kokain: 1 qramı 215 dollar olan bu maddə ən təhlükəli narkotik maddələr arasında yer alıb.

9. LSD: 1 qramı 3000 dollar olaraq dəyərləndirilən LSD adı verilən narkotik vasitə güclü şəkildə hallüsinasiya yaratmağa qabildir.

10. Plutonium: 1 qramı 4000 dollardır. Hərbi məqsədlər və nüvə reaktorları üçün istifadə olan plutonium yüksək dərəcədə zəhərli və xərcəng əmələ gətirən gücə sahibdir.

11. Painite: 1 qramı 9000 dollar olan nadir mineral, tərkibində olan dəmir nisbətində görə bir sıra xəstəliklərin müalicəsində istifadə edilən kristaldır.

12. Taaffeite: 1 qramı 2500 - 20.000 dollar arasında dəyişən yəşəmən rəngli bu ləl-cəvahirat almazdan daha az tapılan və kifayət qədər bahalı maddədir.

13. Tritium: 1 qramı 30.000 dollar civarında olan tritium maddəsindən teatr, məktəb və ofis binalarının çıxışında yazılan EXIT sözündə istifadə olunur.

14. Brilyant: 1 qramı 55.000 dollar dəyərləndirilən və ən sərt maddələrdən biri sayılan qiymətli daşın tərkibi saf karbondan ibarətdir.

15. Kalifornium 252: 1 qramı 27 milyon dollar olan bu maddə 1950-ci ildə kəşf edilib.

16. Antimatter: 1 qramı nə az, nə çox, 62 trilyon dollar olan və dünyanın ən bahalı maddəsi sayılan antimatterin kosmos yanacağı olma ehtimalı var. 1 qramı fantastik məbləğdə dəyərləndirilən maddənin 100 qramı qarşılığında bütün dünyanı satın almaq mümkündür.

"DƏNİZ"İN GÜLLÜŞ PƏYİ

- Hansı malı ucuz qiymətə satmaq olar? ***
- Oğurluqla əldə olunan! ***
- Bu hesabatı siz hazırlamısınız? ***
- Bəli.
- Siz hesabatdan başqa daha nə işə hazırlayırsınız? ***
- Heç nə.
- Şükür Allaha! ***
- Siz də fikirləşirsiniz ki, pul əl çirkidir? ***
- Onu çox güman ki, pulsuzluqdan çimə bilməyənlər çıxarıblar. ***
- Dostun çox olub, yoxsa düşmənin? ***
- Nə danışırısan? Mənim həmişə pulum olub.
- Yaxşı kadr axtarıram.
- Sənin axtarmağından bir şey çıxmaz. Ver, "İnterpol" axtarsın. ***
- Əvvəlki iş yerinizdən niyə çıxdınız? ***
- Bezməyə görə.
- Başa düşmədim?
- Deyirdilər ki, idarədə mənədən bezməyən adam qalmayıb. ***
- Üzünüzün ifadəsindən bəlli olur ki, təklif etdiyimiz əmək haqqı sizi qane etmir? ***
- Bilirsiniz, mən işçilər arasında fərq qoyulmasının qəti əleyhinəyəm. ***
- İndi yaxşı hər şey var.
- Yaxşı dost da? ***

Rasif TAHIROV

Siqaret və onun fəsadları

Siqaret tütün bitkisinin qurudulmuş yarpaqlarından hazırlanır. Tütün müxtəlif vasitələrlə, yəni burunotu, qəlyan, müştik, xüsusi kağızlardan hazırlanmış uzun və qalın siqaretlər vasitəsilə çəkilə bilər.

Lakin bütün bunlar nikotinin insan orqanizminə göstərdiyi zərərli təsirin qarşısını ala bilmir. Tütünün və hər cür siqaretin zərərsiz olanı çəkilməyənidir.

Siqaretin tütüsündə 4000-ə qədər kimyəvi maddə var. Onun tütüsündə mövcud maddələrin hamısı zəhərliyədir. Bunlardan ən zərərlisi isə nikotin, qətran, karbomonoksit və xərcəng yaradan (kanserojen) maddələrdir.

Nikotindən tibbi məqsədlər üçün istifadə olunmur və o zəhərli maddə olan sionitlə müqayisə ediləcək dərəcədə təsirlidir. Əgər 100-120 milliqram nikotin hər hansı şəxsin damarına vurulsa, bu onun ölümünə səbəb ola bilər.

Bir siqaret çəkən şəxsin orqanizminə 1,2-2 milliqram miqdarda nikotin ötürülür.

Nikotin böyrəküstü vəzilərdən adrenal və noradrealin hormonlarının ifraz olunmasına səbəb olur. Belə bir vəziyyət isə bir müddətdən sonra mədə yarasının yaranmasına gətirib çıxarır. Bundan başqa, siqaret çəkənlərin ürəyi daha sürətlə döyünür, bunun nəticəsində qan təzyiqi yüksəlir.

Nikotinin mərkəzi sinir sisteminə təsiri nəticəsində ürəkbulanma, başgicəllənməsi kimi hallar olur. Əgər bir şəxsin damarına 2 milliqram nikotin vurulursa, bu zaman ürək bir dəqiqədə 15 dəfə çox döyünür. Ürəkdən vurulan qanın həcmi 10 litr olduğu halda, 12 litrə qədər qalır. Belə olan halda, siqaret çəkən şəxsin ürəyi yerində sakit bir vəziyyətdə oturduğu və ya dayandığına baxmayaraq, sanki ağır bir iş görmüş kimi, da-

ha çox işləyir. Bir faktı da qeyd etmək ki, əvvəllər infarkt keçirmiş şəxslərdə ürək ağrıları siqaret çəkməklə yenidən başla-ya bilər.

Göründüyü kimi, nikotin sakitləşdirici vasitə deyil, əksinə, orqanizmi yorğan maddədir. Uzun illər siqaret çəkənlərdə müxtəlif xəstəliklər özünü göstərir. Siqaret iştahı pozur, həzm

prosesini çətinləşdirir, dişləri saraldır, mədə yarasına, dodaq, dil və yemək borusu, ağciyər xərcənglərinə, damar divarlarının elastikliyinə azalmasına, şikəstliyə, iflicolma hallarına və s. səbəb olur. Qol və qıç damarlarında tıxanmalar əmələ gətirir, qanqrena baş verir.

Siqaret ürək xəstəliklərinin, xüsusilə də ürək əzələsi infarktının əmələ gəlməsinə zəmin yaradır. Miokard infarktı bu gün ölkəmizdə və bütün dünyada ölümə gətirib çıxaran xəstəliklərdən biridir. Siqaret çəkənlərdə həm infarkt, həm də ölüm hadisələri çəkməyənlərlə müqayisədə 10 dəfə çoxdur. Bu zaman hafizə zəifləyir, ona görə ki, damarlarda kirəclənmə baş verir, əhval-ruhiyyə pözülür, yuxusuzluq əmələ gəlir, dəridə qırıqlar yaranır. Hamilə qadınlarda doğulmamış uşaqlar ana bətnində zərər çəkir. Uşağına ana südü verən qadınlarda nikotin körpəyə də keçir və onun inkişafına mənfi təsir göstərir. Siqaret çəkənlərin yanında oturanlar onun tütüsündən daha çox zərər çəkirlər.

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHIROV

ÜNVANIMIZ:
AZ 1003, Bakı şəhəri,
Xanlar küçəsi, 22
TELEFONLARIMIZ
Baş redaktor
(050) 670-33-76,
Redaktor
(070) 252-39-02

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyətidir

Qəzet "Dəniz"
qəzetinin kompyuter
mərkəzində yığılmış,
səhifələnməmiş və
"OL" MMC-də
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 74